

Nâzım Yücelt: *Vakayi-i Baba Paşa fit-tarihden bazı parçalar.* Bursa : 1944 İl Basımevi. (59 S.) 80.

Bu küçük kitapta II. Sultan Mahmud devrinin önemli şahsiyetlerinden olup **B a b a P a ş a** lakabını taşıyan **G a z i S e y y i d İ b r a h i m P a ş a**'nın hayatından (Doğumu 1766 veya 1769 — ölümü 1820) bahseden ve Bursa'da Orhan Kütüphânesi'nde bulunan *Vakāyi-i Baba Paşa fi't-tārīh*'den alınmış bazı parçalar yayınlanmaktadır¹.

Nâşir, kısa önsöz'ünde hiç bir delil göstermeden «Neş'et adında ve ne ile meşgul olduğu bilinmeyen» bir kimse tarafından yazıldığını söylediği eseri tavsif etmekte ve bu arada eldeki nushanın 228 sahifeden ibaret olduğunu, **B a b a P a ş a**'nın hayatında H. 1235 yılı cemâziyelevvelinde müellif hattı ile istinsah edildiğini bildirmektedir. Bundan sonra **B a b a P a ş a**'nın hayatını anlatmakta (Bk. s. 5 - 9), kitabın ihtiva ettiği bahisleri de sıraladıktan sonra (S. 10-12) «mühim hâdiselerle ve Paşa ile ilgili bazı kısımları» yayınlamaktadır.

* *

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılma devrine aid kıymetli kaynaklardan biri olan bu eserden — bildiğimize göre — ilk defa Prof. K. S u s s h e i m Anadolu kütüphânelerinin muhteviyatına aid bir yazısında bahsetmiş², müteakiben **B u r s a l ı M e h m e d T â h i r**, **G a z z î - z â d e A b d ü l l a t i f E f e n d i**'nin eserleri arasında bu kitabı da zikretmiştir³.

F r. B a b i n g e r, her halde gerek **S u s s h e i m**'in notunu ve gerekse **T a h i r B e y**'in eserindeki kaydı görmediğinden olacak, *Die Geschichtschreiber der Osmanen und ihre Werke*'sinde bu vakayi-nâme'den bahsetmemiştir. **B. R i d v a n N â f i z** [E d g ü e r] ise *Hayati Mecmuası*'nda yazdığı bir seri makalede bu eseri uzun uzadıya tedkik etmiş ve **B a b a P a ş a**'nın hayatına aid bazı kısımlarını yayınlamıştır⁴.

B. N â z ı m Y ü c e l t her nedense bu yayınlardan haberdar olamamıştır. Bundan dolayı kendisinin ve yukarıda adı geçen müelliflerin yazdıkları arasında bazı ayrılıklar göze çarpmaktadır. Meselâ **B. R. N â f i z** «Gerçi kitapta müellifin ismi geçmiyor; fakat bazı ibâreler, tarz-ı tahrir ve eserin yazıldığı tarih delâletiyle **Tâhir Bey**'in müellifi **Ahmed Gazzî-zâde Abdüllatif Efendi** olarak tayinde yanılmadığını anlıyoruz» diyor. Halbuki **B. N. Y ü c e l t** — yukarıda da işaret ettiğimiz gibi — müellifin adının **Neş'et** olduğunu söylüyor. Eğer nâşir bu iddiasını herhangi bir şekilde, meselâ kitaptan nakledilecek bir parça ile tevsik etmek lüzûmunu duysaydı okuyucuların pek haklı olarak düşecekleri tereddüdü bertaraf edebilirdi.

1 Bu kitap daha önce Bursa Halkevi'nin çıkardığı *Uludağ Dergisi*'nde ilâve olarak yayınlanan formaların birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Bk. *Uludağ*, Sayı 61 (Eylül-1. Teşrin 943), s. 1-16; Sayı 62 (2. Teşrin-1. Kânun 943), s. 17-32; Sayı 63 (2. Kânun-Şubat 944), s. 33-40; Sayı 64-67 (Mart-1. Teşrin 944), s. 41-59.

2 *Aas anatolischen Bibliotheken. Beiträge zur Kenntnis des Orients*, VII (Halle 1909), s. 79.

3 *Osmanlı Müellifleri*, I, s. 138.

4 *Hayat Mecmuası*, III, Sayı 61 (Ankara 1928), s. 8-9; Sayı 62, s. 6-8; Sayı 63, s. 13-14.

Ayrıca B. R. N â f i z, kitabın 500 büyük sayfadan fazla olduğunu yazmaktadır. B. Y ü c e l t 'in önsöz'ünde ise sayfa adedi 228 olarak gösterilmektedir (Bu 228 adedinin sayfa değil de yaprak adedi olduğunu tahmin ediyorum).

Eğer nâşir, adı geçen yazılardan haberdar olsaydı hem Baba Paşa'nın hayatı ve hem de eser hakkında daha sağlam bilgi vermiş bulunur, okuyucular da kendisinin yazdıklarını daha büyük bir emniyetle karşılardı.

Bu sözlerimizle B. Yücelt'in yaptığı hizmeti hiç bir suretle küçümsemek istemediğimizi açıklamaya bilmem lüzüm var mı? Hiç şüphesiz B. Yücelt, eserin kıymetini takdir ederek, bütün teknik zorluklara rağmen bir vilâyet matbaasında bazı kısımlarını bastırmaya girişmek suretiyle faydalı bir harekette bulunmuştur. Bilhassa kendisinin eski ibareleri Türk harflerine çevirirken oldukça dikkat ve ihtimam gösterdiğini belirtmeliyiz.

Fakat bir çok noktalarda metinden mana çıkarılmasına engel olacak kadar önemli dizgi hatalarına tesadüf edilmektedir⁵. Ayrıca genç okuyucuların metinden istifadelerini zorlaştıran bazı kusurlar da gösterilebilir. Bu arada a) Has isimlerin bir kısmının majüskülle yazılmaması, has isim olmayan bazı kelimelerin de majüskülle yazılması⁶; b) Birbirine karıştırılması ihtimali olan bazı kelimeleri ayırdetmek ve okunuşu kolaylaştırmak için imkân nisbetinde bazı transkripsiyon işaretlerinin kullanılmamış olması, bilhassa 'ayn harfinin belirtilmemesi⁷; c) Yâ-yi izâfet'lerin kelimelerden ayrı olarak yazılmaması zikredilebilir.

Ayrıca yayınlanan parçaların yazmanın hangi sahifelerinden alındığına işaret edilseydi herhalde daha iyi olurdu.

* *

Bu küçük kitabın içine alınan parçalara göz gezdirmek *Vakâyi'-i Baba Paşa fi't-târîh'*in XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi olduğu kadar sosyal durumu hakkında da çok kıymetli bir kaynak olduğunu göstermeğe kâfidir. Bundan dolayı eserin tamamının itinalı bir şekilde yayınlanması gerekmektedir.

B. Yücelt'in yaptığı gibi Türkiyenin çeşitli köşelerinde çalışan aydınların tesadüf ettikleri buna benzer nâdir ve kıymetli kitapları tanıtmaları tarih araştırmaları bakımından çok faydalı olacaktır.

ADNAN SADIK ERZİ

5 Meselâ s. 38, satır 2'deki "gümüş conlu, : "gümüş coplu, ; s. 38, st. 10'daki "güs namı şam yedi iklim dött köşeye., : "küs-ı nâmı tam yedi iklim dört köşede. şeklinde düzeltilmelidir.

6 Meselâ s. 19, st. 26'daki "ol kahramanı sıfat Rüstem Siret Babayı âlem. ibaresi : "ol kahraman-sıfat, Rüstem-siret Babayı âlem. ; s. 23, st. 14'teki : "hacegân tayin olup yaşa varup. ibaresi : "hacegân ta'yin olup Yaş'a varup. şeklinde yazılmıydı. Bu misaller arttırılabilir.

7 Meselâ s. 17, st. 22'deki "katı menazil. : "kat'-ı menâzil. ; s. 16, st. 29'daki "ali. "âli. şeklinde yazılmıydı.

